

Mária Korbová, Miloslav Korba

Rozvod a cirkevnoprávna nulita manželstva ako dôsledok nefunkčnosti rodiny

Pedagogika Rodziny 2/1, 203-215

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Mária Korbová, Miloslav Korba
Catholic University in Ružomberok

Rozvod a cirkevnoprávna nulita manželstva ako dôsledok nefunkčnosti rodiny

Rozwód i unieważnienie ślubu kościelnego jako konsekwencje dysfunkcyjności rodziny

Streszczenie

Niniejsza praca prezentuje spojrzenie na rozwód z punktu widzenia społeczeństwa Kościoła. Wysoka liczba rozwodów, duża liczba rodzin niepełnych, preferowanie związków partnerskich, osoba ojczyma, macochy itp. to problemy, które wymagają naszej uwagi. Kościół oferuje również pomoc dla rodzin, ponieważ zdaje sobie sprawę, że małżeństwo i rodzina są funkcją najcenniejszych skarbów ludzkości.

Słowa kluczowe: *małżeństwo, rodzina, rozwód małżeństwa, nauka Kościoła.*

Divorce and Canonical Annulment of Marriage as Consequence of Family Dysfunction

Summary

This article represents a view at divorce from the sight of society and the Church, too. The high divorce rate, the high number of uncomplete family, the presentation of nonlegitimate coexistence, step parents and so on, there are reasons to acquire our attention. The Church also offers a help to the families because it is aware about the function family and the marriage – they create one of the most valuable mankind riches.

Keywords: *marriage, family, divorce, canonical annulment of marriage*

Úvod

Rodina dáva základ pre život novej generácie, pre deti. Deti v rodine dostávajú základy morálky, rozvíjajú tu svoje emócie, nadobúdajú komunika-

čné schopnosti, získavajú pracovné zručnosti, orientujú sa vo vzťahoch, učia sa zvládať a riešiť konflikty, prijímať kompromisy. Ak tieto všetky schopnosti a zručnosti dieťa v rodine nadobúda, a ešte mnohé iné, rodina naplňa svoje funkcie, je plne funkčná.

Nie však v každej rodine sú vytvorené predpoklady pre takéto naplnenie jej úloh. V rodine v mnohých oblastiach dochádza k poruchám, k narušeniu jej funkčnosti, čím sa stáva dysfunkčnou. Najčastejšie pri naplnení jednotlivých funkcií zlyhávajú rodičia. Pokiaľ sa nesnažia o sanáciu svojich narušených vzťahov rodičia sami svojimi silami alebo prostredníctvom pomoci cez partnerské, rodinné, pedagogické či iné poradenstvo, ich vzťah sa rozpadne. Každému manželstvu, ktoré sa nachádza v období veľkej krízy, sa odporúča navštíviť psychologickú poradňu, kde sa im poskytne adekvátna odborná pomoc a možno im to pomôže znova sa vrátiť na cestu zmierenia a pokračovania v manželskom vzťahu. Rozpadom manželských vzťahov sa rozpadá i rodina. Rozvod je najčastejším vyústením partnerský nezhôd. Rozpadom rodiny utrpí i saturácia potrieb jednotlivých členov. Utrpí tak každá zo základných funkcií rodiny – biologická, výchovná a socializačná, emocionálna, ekonomická i ochranná a ďalšie, ktoré rodina plní voči svojim členom i spoločnosti.

Rozvod

Nie je jednoduché pripustiť si fakt, že manželstvo je nefunkčné a najlepším riešením vzťahu by bol rozvod. Rozvod býva vyústením zlých partnerských vzťahov. Príčiny rozvodovosti môžeme rozdeliť do troch následných časových faktorov: tie, ktoré pôsobia ešte pred uzavretím manželstva, tie ktoré pôsobia počas jeho trvania a faktory, ktoré pôsobia po jeho rozpade. Prvé sa viažu na obdobie prípravy k manželstvu, ktorá sa vzťahuje na obdobie detstva, dospievania a končí výberom manželského partnera, má svoje korene v orientačnej, funkčnej, resp. nefunkčnej rodine, tej do ktorej sa človek narodil. Druhý okruh faktorov – pôsobiaci počas manželstva pôsobí vo veľkej šírke od makro- až po mikroúroveň spoločenského života. Sú to napr. sociálne opatrenia zamerané na viacdenné rodiny, mladé rodiny, rodiny, kde obidvaja manželia študujú a pod. Ďalej je to problematika služieb, bývania. O potrebe zaoberať sa aj faktormi pôsobiacimi po rozvode manželstva hovorí aj skutočnosť, že takmer 70% mužov a 65% žien uzatvára v určitom časovom období od rozvodu nový sobáš. Z toho môžeme usudzovať, že vzťah k manželstvu ako inštitúcii nie je negatívne

ovplyvnený skúsenosťou z prvého manželstva. Zvlášť aktuálnou je problematika výchovy detí v rozvedených manželstvách. [Guráň, 1986, s. 26] V súčasnosti, podľa zákona 217/2010 Z. z. „súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov.“⁷⁵

Tabuľka č. 1 Prehľad rozvodovosti v krajoch SR za roky 2006 až 2010

Územie	Rok					
	2006	2007	2008	2009	2010	
	počet rozvodov					
BA	1 917	1 736	1 775	1 720	1 686	8 834
TT	1 548	1 369	1 490	1 683	1 474	7 564
TN	1 485	1 435	1 366	1 529	1 381	7 196
NR	1 730	1 702	1 778	1 655	1 497	8 362
ZA	1 371	1 339	1 493	1 491	1 431	7 125
BB	1 725	1 628	1 629	1 523	1 468	7 973
PO	1 156	1 227	1 323	1 342	1 317	6 365
KE	1 784	1 738	1 821	1 728	1 761	8 832
SR	12 716	12 174	12 675	12 671	12 015	

Zdroj MS SR

Podľa uvedeného prehľadu v tabuľke č. 1 najviac rozvodov bolo v Bratislavskom kraji. Za posledných päť rokov tu rozvodom bolo ukončených 8 834 manželstiev. Za Bratislavským krajom nasleduje Košický kraj, kde v období predchádzajúcich piatich rokov bolo iba o dva rozvody menej. Tretie miesto v tomto nepopulárnom rebríčku patrí Nitrianskemu kraju, kde sudy rozvodom ukončili 8 362 manželstiev za toto sledované obdobie. Najmenej rozvodov za obdobie posledných piatich rokov bolo v Prešovskom kraji. Tu sudy rozviedli 6 365 manželstiev.

Od roku 2006 sa u nás s medziročným kolísaním znížil počet rozvodov. V roku 2010 nastal pokles rozvedených manželstiev o 701 oproti roku 2006. No v porovnaní s rokom 2001, kedy bol počet rozvodov 9 817, za

⁷⁵ NR SR: 2010. Zákon č. 217/2010, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 o rodine, In: Zbierka zákonov, čiastka 88, 2010

posledných desať rokov počet rozvodov predstavuje nárast o 2 198. Čím ďalej do minulosti zachádzame, tým viac sa zvyšuje počet rozvedených manželstiev oproti predchádzajúcim rokom.

Príčiny rozvodu

V tabuľke č. 2 uvádzame prehľad konkrétnych príčin, ktoré sa podpísali pod rozvrat v rozvedených manželstvách na Slovensku v rokoch 2006 až 2010. Na okresné sudy podávajú návrhy na zrušenie manželstva rovnako muži ako i ženy, pretože príčiny, ktoré spôsobujú rozvrat manželstva sú rovnako na strane mužov ako i na strane žien.

Tabuľka č. 2 Prehľad príčin rozvratu v rozvedených manželstvách v SR v rokoch 2006 až 2010

Príčiny rozvratu	2006		2007		2008		2009		2010	
	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy	Muži	Ženy
Manželstvo uzavreté neuvážené	281	281	232	232	202	202	177	177	170	170
Nadmerné používanie alkoholu	1 255	149	1 064	125	1 044	105	1 064	126	1 067	112
Nevera	1 292	767	1 341	781	1 396	817	1 370	810	1 320	806
Nezáujem o rodinu (vr. ukončenia spolužitia)	653	268	532	249	555	247	531	246	508	245
Zle zaobchádzanie, odsúdenie pre trestný čin	228	19	198	19	208	19	203	16	163	9
Rozdielnosť pováh, záujmov a názorov	7 796	7 796	7 519	7 519	7 759	7 759	7 743	7 743	7 171	7 171
Zdravotné dôvody (vr. neplodnosti)	19	38	36	50	28	36	31	31	25	45
Sexuálne nezohody	57	57	47	47	31	31	41	41	34	34

Ostatné príčiny	833	1 391	883	1 344	1 083	1 598	1 163	1 621	1 220	1 716
Súd nezistil zavinenie	305	1 950	322	1 808	369	1 861	348	1 860	337	1 707
Spolu	12 719	12 716	12 174	12 174	12 675	12 675	12 671	12 671	12 015	12 015

Zdroj: MS SR

Rozdielnosť pováh, záujmov a názorov

Z tabuľky vidíme, že najčastejšou príčinou rozvratu manželstva za posledných päť rokov je rozdielnosť pováh, záujmov a názorov, túto príčinu uvádzajú manželskí partneri na oboch stranách rovnako.

To však nemusia byť skutočné príčiny rozvodu a často sa za nimi skrýva alkoholizmus, násilné správanie, chorobná žiarlivosť alebo mimomanželská známosť niektorého z manželov. Pri zisťovaní príčin rozvratu manželstva však súd v prípade, že to účastníci konania nenavrhnú, nevykonáva z vlastnej iniciatívy dokazovanie a zvyčajne dospeje k záveru, že príčinou rozvodu sú uvedené dôvody. „Týmto diplomatickým jazykom sú vyjadrené mnohé iné problémy, ktoré korenia v alkoholizme, žiarlivosti, nevere, v ľudských slabostiach.“ [Fabian, 2006, s. 61] Sledované príčiny uvádzané v štatistike rozvodovosti sú orientačné. Skutočné príčiny rozvratu manželských vzťahov môžu byť iné, ktoré rozvádžajúci sa manželia neradi priznávajú.

Nevera

Pilierom spokojného a zdravého manželstva je dôvera. Vzťah, v ktorom nechýba dôvera je stabilnejší, úprimnejší, láskavejší. Nevera je jedným z najväčších sklamaní v manželskom vzťahu. Druhou najzávažnejšou príčinou rozvratu manželstva končiaceho rozvodom je práve porušenie manželskej vernosti. V období posledných piatich rokov bolo viac manželstiev rozvedených pre neveru zo strany mužov než pre neveru zo strany žien.

Zákon o rodine v paragrafe 18 okrem iného hovorí, že manželia sú povinní žiť spolu, byť si verní, vzájomne rešpektovať svoju dôstojnosť.⁷⁶ Aj právo si ctí vernosť a stanovuje ju manželom za povinnosť, ktorú manželskí partneri tak často nerešpektujú. Zachovávanie vernosti je správnou požiadavkou a je v súlade s poslaním ustanovizne manželstva. „Požiadavka

⁷⁶ Porov. NR SR: 2005. Zákon č. 36/2005 o rodine. In: Zbierka zákonov, čiastka 20, 2005

vernosti manželov vyplýva zo samotnej povahy manželstva ako monogamného zväzku medzi mužom a ženou.“ [Petro, 2001]

Mimomanželské vzťahy sa však v súčasnej dobe vo všeobecnosti tolerujú. Samozrejme, ak sa dotýkajú vzťahov iných ako vlastného manželstva. Nevera je závažné previnenie sa voči manželskému partnerovi, i keď sa už neoznačuje tak ako v minulosti za zločin cudzoložstva. Tento zločin spoločnosť trestala a spoločensky postihovala. Nevera je urážkou manželského partnera, ktorá ho ponižuje a naplňuje pocitom krivdy a porušeného práva. U neverného partnera často absentujú pevné etické normy, lebo porušenie manželskej vernosti za previnenie ani nepokladá. V súčasnosti sú rovnakými vinníkmi žena i muž, keď porušia manželskú vernosť. Muži sa viac snažia, aby sa o ich nevere manželka nedozvedela. Popierajú svoju neveru a nemajú snahu odchádzať od rodiny. Neverná žena sa chová rozvodovo radikálnejšie než neverný muž.

Nevera je závažné previnenie sa voči manželskému partnerovi. Je to veľká urážka, ktorá manželského partnera ponižuje a naplňuje pocitom krivdy a porušeného práva. Porušenie manželskej vernosti ani jeden manželský partner neznáša bez psychického poranenia, nevera preň znamená utrpenie a poníženie. [Repáň, 1980] „Patrí k prirodzenosti lásky, že milovaný sa o svojho milujúceho partnera nechce deliť s niekým iným. Láska je naozaj mohutná sila, ktorá nás priťahuje práve k tomuto, a nie k inému človekovi. Keď teda nájdeme toho svojho, berme ho ako druhú polovicu jediného celku – a tam nik tretí naozaj nemá miesto.“ [Rozinajová, 1984, s. 54] Nevera je zradou voči partnerovi, je hrubým narušením vzájomnej dôvery. Tejto chybe, ktorej sa dopustil niektorý z manželov však vo veľkej miere predchádzajú iné problémy v manželstve.

Alkoholizmus

Tretou najčastejšou príčinou rozvratu manželstva je nadmerné užívanie alkoholu u niektorého z partnerov. Tabuľkové počty ukazujú, že táto príčina je v oveľa väčšej miere na strane mužov, než na strane žien.

Nadmerným požívaním alkoholu jedným z manželov je v mnohých prípadoch narušené harmonické spolunažívanie medzi manželmi. Ľudia závislí na alkohole sú väčšinou ľudia slabej vôle, ktorí by v normálnom živote nedávali podnety k nejakým manželským rozvratom, avšak svojím správaním počas alkoholového opojenia obyčajne vyvolávajú príčiny k rôznym hádkam medzi manželmi. V mnohých prípadoch vystupuje al-

koholizmus aj v spojitosti so zlým nakladaním, s bitkami a s násilnosťami. [Petro, 2001]

Pod vplyvom alkoholu sa muži i ženy často dopúšťajú manželskej nevery, lebo alkohol uvoľňuje a rúca morálne normy i spoločenské zábrany. Alkoholik hľadá sexuálne uspokojenie tam, kde môže mať momentálne úspech.“ [Repáň, 1980, s. 373] Počet alkoholikov sa stále zvyšuje a v poslednom čase je medzi nimi aj dost' žien. Vo väčšine prípadov sa na verejnosti stretávame s mužským alkoholizmom. Ženy sa snažia svoju závislosť na alkohole udržať v anonymite.

Ak pije žena, je tým rodina i jej partnerský vzťah viac ohrozený, než keď pije muž. Je to preto, že manželstvo a rodina sú tradične omnoho viac záležitosťou ženy než záležitosťou muža. Štatistiky uvádzajú až desaťnásobne vyššiu pravdepodobnosť rozvodu v manželstvách, kde pije žena v porovnaní s manželstvami, v ktorých pije muž. [Matoušek, 2003] Žiť s alkoholikom je nesmierne náročné a traumatizujúce predovšetkým pre deti, ktoré neraz musia byť svedkami hádok, násilia a vulgárneho správania sa opitého rodiča.

Prostredie v rodine alkoholika dieťaťu neškodí len tým, že ho navyká na alkohol, ale aj tým, že citeľne ovplyvňuje jeho celkový duševný a telesný vývin. Alkoholik iba ťažko vytvorí pokojné rodinné prostredie, ktoré dieťa tak potrebuje pre zdravý vývin. Akú predstavu môže mať o šťastnom rodinnom spolunažívaní dieťa z rodiny, v ktorej namiesto lásky a porozumenia vládne strach a úzkosť? [Rozinajová, 1984]

Cirkevnoprávna nulita manželstva

Podaním návrhu na rozvod niektorým z manželov, zaniká kladný citový vzťah medzi partnermi. Samotným rozvodom zaniká manželstvo aj ako právny vzťah. Rozvod manželstva je pre človeka hlbokým životným sklamaním. O to väčším sklamaním je pre človeka, veriaceho, ktorý sa snažil dodržať svoj manželský sľub potvrdený prisahou pre oltárom, pred oltárom nášho Pána Ježiša Krista prisahám, že svoj manželský sľub dodržím.... Takto spečatené manželstvo je sviatosťou a veriaci ho chápe omnoho vážnejšie ako manželstvo uzavreté občianskym sobášom.

Pri týchto problémoch manželstva Cirkev prichádza na pomoc činnosťou, ale i právnym inštitútom. Manželia môžu požiadať príslušný cirkevný tribunál o preskúmanie platnosti ich manželstva. Katolícka cirkev pojem rozvod nepozná. Rozsudok o rozvode sa líši od rozsudku o neplatnom uza-

tvorení manželstva, ktorým súd po dôkladnom preskúmaní vyhlási, že medzi mužom a ženou nevzniklo platné manželstvo. Rozsudkom o rozvode civilný súd sa nevyjadruje o platnosti manželstva, ale rozviaže manželské civilné puto a to aj v prípade, že manželstvo bolo uzatvorené v Cirkvi. Na základe rozsudku o rozvode, štát dovoľuje bývalým manželom uzavrieť nové civilné manželstvo, čo je nezlučiteľné s náukou Cirkvi. [Šimurdiak, 2004], Rozvod hovorí, že muž a žena boli v minulosti zosobášení, že žili v manželskom zväzku a v súčasnosti už nie sú zosobášení, nemajú manželský vzťah. „Uzavreté a dokonané manželstvo nemôže byť rozviazané nijakou ľudskou mocou a z nijakého dôvodu, okrem smrti.“⁷⁷

Ak manželstvo uzavreté v Cirkvi bolo občiansky rozvedené, rozvedení manželia sa už nemôžu po druhýkrát sobášiť v kostole. Tí, ktorí majú za sebou civilný rozvod sa preto niekedy obracajú na cirkevnú vrchnosť s požiadavkou vyhlásiť prvé manželstvo za neplatné a tak legalizovať nový zväzok.

Cirkevnoprávnu nulitu manželstva rozumieme proces vyhlásenia manželstva za neplatné. V procese na cirkevnom súde sa dokazuje neplatnosť manželstva. „Deklarácia nulity je oficiálnym vyhlásením Cirkvi, že platné manželstvo nikdy neexistovalo.“ [West, 2007, s. 47] „Určité manželstvo môže byť neplatne uzavreté na základe dôvodov, ktoré si zhrnieme do troch kategórií:

- jestvovanie manželskej prekážky,
- vada manželského súhlasu,
- absencia alebo vada kanonickej formy.“ [Duda, 2007, s. 120]

Je dôležité povedať, že tieto tri príčiny neplatnosti manželstva musia reálne existovať v čase, keď sa manželstvo uzatvára, v momente jeho vzniku.

Ak niekto vysloví pochybnosti o tom, že jeho manželstvo bolo uzavreté neplatne, musí to dokázať. Toto manželstvo sa považuje za platné až do vydania právoplatného rozsudku, ktorým sa vyhlasuje neplatnosť manželstva. Rozhodovanie vo veci manželskej nulity patrí do kompetencie cirkevných súdov. „Manželské kauzy pokrstených patria podľa vlastného práva cirkevnému sudcovi.“⁷⁸ Cirkevný súd, ktorý rozhoduje o neplatnosti posudzuje, či pri uzatváraní manželstva boli splnené základné podmienky.

⁷⁷ CIC 1983, kán. 1141.

⁷⁸ CIC 1983, kán. 1671.

Manželské prekážky

V občianskom práve existujú prekážky, okolnosti, ktoré vylučujú uzavretie platného manželstva. Občiansky právny systém, pri existencii definovanej prekážky nepripúšťa vznik platného manželstva. Tieto prekážky sú do istej miery identické, zrovnateľné s manželskými prekážkami, ktoré stanovuje kánonické právo, preto aj Cirkev dbá o to, aby uzavreté manželstvo bolo platné a napĺňalo svoje ciele, ktorými sú dobro manželov a plodenie a výchova detí.

Prekážky môžu byť zo strany prirodzeného alebo cirkevného zákona, zaraďuje sa k nim:

- prekážka veku – muž pred dovŕšením 16. roku života a žena pred dovŕšením 14. roku,
- neschopnosť telesného pohlavného spojenia – impotencia ako zo strany muža, tak aj zo strany ženy, nie neplodnosť,
- platný manželský zväzok – predchádzajúce a trvajúce manželstvo,
- absencia krstu u jednej stránky – rozdielne náboženstvo,
- ustanovenie v posvätných rádoch – diakoni, kňazi, biskupi,
- prijatie v rehoľnom inštitúte – zaviazaní doživotným sľubom čistoty,
- únos jednej stránky so zámerom uzavrieť manželstvo,
- zločin – zavraždenie predchádzajúcej manželskej stránky,
- pokrvnosť – medzi predkami a potomkami,
- príbuzenské vzťahy – švagrovstvo,
- verejná mravopočestnosť – muž sa nemôže zosobášiť s dcérou ženy, s ktorou žije, žena sa nemôže zosobášiť so synom muža, s ktorým žije, napr. v neplatnom manželstve pred Cirkvou.
- zákonné príbuzenstvo – adopcia.⁷⁹

Vada manželského súhlasu

„Manželstvu dáva vznik súhlas stránok zákonne prejavенý medzi právne spôsobilými osobami, ktorý nemôže nahradiť nijaká ľudská moc. Manželský súhlas je úkon vôle, ktorým sa muž a žena neodvolateľnou zmluvou navzájom odovzdávajú a prijímajú, aby ustanovili manželstvo.“⁸⁰ Snúbenci

⁷⁹ Porov. CIC 1983, kán. 1083 – 1084

⁸⁰ CIC 1983, kán.1057.

musia byť schopní dať si vzájomný súhlas slobodne a bezpodmienečne. Slobodne, to znamená bez nátlaku, bez strachu, bez prinútenia, je prejavom vlastnej vôle. Nikto nesmie, nemá právo určovať niekomu s kým musí vstúpiť do manželstva, ani vynuocovať si na niekom vstup do manželstva. Bezpodmienečne znamená, že k súhlasu sa nedajú pridávať nijaké podmienky, napr. o dobe trvania manželstva, o počte detí a pod.

Podstata manželského sľubu spočíva v tom, že jedna stránka dáva svoj súhlas k manželstvu a druhá stránka ho prijíma, to všetko bez akýchkoľvek výhrad. „Keď tá druhá stránka aktívne prijíma súhlas, tým vlastne aj ona dáva svoj súhlas k manželstvu s tou stránkou, ktorej súhlas aktívne prijíma.“ [Krajčí, 1993, s. 97] Rozhodnutie dať manželský súhlas znamená pre nás nový začiatok alebo veľký posun v našom životnom štýle. Slovo rozhodnutie, latinsky „decidere“, znamená „odseknúť“. Vybrať si jedno, v sebe zahŕňa fakt, že zvyšku sa zriekam. [Williams, 2004] Tu si môžeme položiť otázku: Sú snúbenci, pri tejto podmienke schopní urobiť takého vážne rozhodnutie akým je dať manželský súhlas?

Mladí ľudia pri rozhodovaní o vstupe do platného manželstva mnohokrát najhlbšie otázky obídu a venujú pozornosť povrchným veciam. Urobiť takéto rozhodnutie vyžaduje, aby snúbenci boli mentálne schopní pochopiť, čo manželský zväzok znamená.

Kódex kanonického práva vymedzuje osoby, ktoré nie sú schopné uzavrieť platné manželstvo na základe neschopnosti jedného manželského partnera takto: „Uzavrieť manželstvo sú neschopní tí:

1. ktorým chýba dostačujúce používanie rozumu,
2. ktorí majú vážny nedostatok rozoznávacieho úsudku, ohľadne podstatných manželských práv a povinností, ktoré treba navzájom odovzdávať a prijímať,
3. ktorí z dôvodov psychickej prirodzenosti nedokážu vziať na seba podstatné záväzky manželstva.⁸¹

Prax cirkevných tribunálov ukazuje, že najčastejšie sa vyhlasuje manželstvo za neplatné práve na základe citovaného kánonu 1095, CIC 1983. [Fabian, 2006]

Absencia alebo vada kánonickej formy

V súčasnosti presne stanovená forma slávenia sviatosti manželstva je definovaná v kánone 1108 takto: „Iba tie manželstvá sú platné, ktoré sa uza-

⁸¹ CIC 1983, kán. 1095

vierajú pred asistujúcim miestnym ordinárom alebo farárom, alebo pred kňazom či diakonom, ktorých delegoval jeden z nich, ako aj pred dvoma svedkami.⁸² Ak by sme chceli zjednodušiť zhrnúť, tak kánonická forma slávania sviatosti manželstva vyžaduje miesto – kostol, asistujúceho oficiálneho (úradného) svedka, ktorý prijme súhlas snúbencov v mene Cirkvi – kňaza, dvoch ďalších (neúradných) svedkov, ktorí správne vnímajú a dokážu svedčiť o sobáši – sobášnych svedkov, obrady – sú predpísané v liturgických knihách, snúbencov – obojstranné verejné vyjadrenie ich manželského súhlasu.

Proces cirkevnoprávnej nulity

Ako sme už uviedli pod cirkevnoprávnou nulitou manželstva rozumieme určitý proces, cirkevný proces vyhlásenia manželstva za neplatné. Nikto nemôže vyhlásiť svoje manželstvo za neplatné, ani po dohode so svojím manželským partnerom. Takéto vyhlásenie patrí do kompetencie cirkevných súdov. „Kánonický proces manželskej nulity je podstatným nástrojom na zistenie pravdy o manželskom zväzku.“ [Benedikt XVI, 2006]

Žiadosť o posúdenie platnosti uzavretého manželstva – žalobný spis môžu podať iba „sami manželia, o ktorých manželstvo ide, či už sú alebo nie sú pokrstení, nie však ich deti, rodičia, dediči, alebo niekto, kto by mohol mať ekonomický alebo mravný záujem, aby ich manželstvo bolo vyhlásené za neplatné, títo to nemôžu urobiť.“ [Grocholewski, 1995, s. 123] Cirkev vyjadruje svoj záujem o stabilitu manželského zväzku, ktorý všemožne chráni. Každý sudca pred prijatím kauzy vyvíja úsilie, aby sa u manželov obnovilo manželské spolužitie. „Veľakrát toto úsilie je bezvýsledné, ba niekedy je potrebné ho úplne vylúčiť, totiž keď ide o nulitu manželstva, ktorej vyhláseniu nejakým spôsobom sa nemá zabraňovať, napr. v prípade nevyliciteľnej impotencie, ťažkej a nevyliciteľnej psychickej choroby.“ [Grocholewski, 1995, s. 134]

Proces vyhlásenia neplatnosti manželstva je veľmi častou a náročnou kauzou pred cirkevnými súdmi. Manželstvo požíva priazeň práva, je teda platné až kým sa nepreukáže súdnym procesom opak. „Cieľom procesu je pravda týkajúca sa platnosti alebo neplatnosti manželského zväzku konkrétneho manželstva. Čiže predmetom procesu je tu realita, na ktorej je postavená rodina a táto je predmetom záujmu v maximálnej miere Cirkvi, ale i civilnej spoločnosti.“ [Benedikt XVI, 2006]

⁸² CIC 1983, kán. 1108

Záver

Rozvod nemožno všeobecne odsudzovať. Sú situácie, v ktorých sa rozvod stáva nevyhnutným riešením. Je to napríklad v manželstvách uzavretých po povrchovej známosti, v ktorých sa niektorý z manželov ukáže ako agresívny, nenapraviteľný alkoholik a pod. V týchto prípadoch je namieste uvažovať i o cirkevno-právnej nulite manželstva. No kalkulovať s rozvodom pri malicherných nedorozumeniach, ľahko odstrániteľných chybách je odsúdeniahodné.

Rodičia vytvárajú prostredie, v ktorom ich deti vyrastajú a dospievajú, vytvárajú funkčnú, resp. nefunkčnú rodinu, v ktorej sa formujú ich deti. Aký vzor manželstva dajú rodičia svojim deťom, taký vzor obyčajne deti nasledujú. Usporiadané manželstvo rodičov a ním vytvorená plne funkčná rodina je najlepším príkladom pre deti a ich vstup do manželstva. Ak sa zvýši stabilita súčasných manželstiev, vtedy sa zníži počet rozvodov.

Zoznam bibliografických odkazov

BENEDIKT XVI.: *Príhovor Apoštolskému súdu Rota Romana*. In: Tribunal 2/2006, Dostupné na: <http://tribunal.kapitula.sk/2006-2/proces.htm>

DUDA, J., (2007), *Katolícke manželské právo*, Ružomberok, Pedagogická fakulta KU v Ružomberku, s. 139.

FABIAN, A., (2006), *Rozvod ako sociálny problém a cirkevno-právne vyhlásenie neplatnosti manželstva*, In: Dialóg teológie a sociálnej práce. Ružomberok: Pedagogická fakulta KU v Ružomberku, s.122.

GROCHOLEWSKI, Z., (1995), *Štúdie z procesného kanonického práva. Spišské Podbradie*, Kňazský seminár. 1995, s. 244.

GURÁŇ P., (1986), *Čo sa deje s našimi rodinami?: Rozvodovosť – aspekt historický*, In: Nové slovo, roč. 28, č. 26.

KÓDEX KÁNONICKÉHO PRÁVA. Trnava: Spolok sv. Vojtecha, s. 937.

KRAJČI J., (1993) *Veľké tajomstvo*, Bratislava: TASR PRESSFOTO, s. 97.

MATOUŠEK O., (2003), *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: SLON, s. 161.

NR SR: 2005. Zákon č. 36/2005 o rodine. In: Zbierka zákonov, čiastka 20.

NR SR: 2010. Zákon č. 217/2010, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 36/2005 o rodine, In: Zbierka zákonov, čiastka 88.

PETRO M., (2001), *Príčiny rozvodov*, Dostupné na: <http://www.grkatpo.sk/citaren>

REPÁŇ I., (1980), *Psychológ bez čakárne*, Bratislava, Obzor, s. 390.

ROZINAJOVÁ H., (1984), *Sex – manželstvo – rodičovstvo*, Martin, Osveta, s. 165.

ŠIMURDIAK J., (2004), *Čo Bob spojil, človek nech nerozlučuje*, Ružomberok, Pedagogická fakulta KU v Ružomberku, s. 120.

WEST CH., (2007), *Radostná zvest' o sexe a manželstve*, Bratislava, Redemptoristi – Slovo medzi nami, s. 216.

WILLIAMS T., (2004), *Stavat' na pevnom základe*, Bratislava. LÚČ,